

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ
ЦЕНТРІВ ОЛІМПІЙСЬКИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОСВІТИ

Сердюк Мирослава

Національний університет фізичного виховання та спорту України

Аннотація

Цель: обобщение мирового опыта деятельности Международных центров олимпийских исследований и образования как составляющей реализации системы олимпийского образования. Методы: анализ научной литературы и нормативно-правовых документов, Интернет-ресурсов, синтез и обобщение, контент-анализ официальных документов Центров, опрос. Результаты: Центр олимпийских исследований это, прежде всего, культурно-образовательное учреждение, которое является источником современных олимпийских знаний, стремится предоставлять специалистам и исследователям доступ к информации и коллекциям, что стимулируют интеллектуальный обмен и научные исследования. Центры являются составной частью Международного олимпийского движения, и имеют уникальные возможности исследовать актуальные проблемы его развития, пути преодоления этих проблем; обосновывать и освещать педагогическую значимость идей олимпизма, место и роль Олимпийских игр в жизни

общества. Выводы: Международным олимпийским комитетом официально признано 38 Центров олимпийских исследований и образования. Наиболее известными являются Центр олимпийских исследований Автономного университета Барселона; Международный центр олимпийских исследований Университета Западного Онтарио в Канаде; Международный центр олимпийских исследований и образования Украины; Итальянский спортивный центр олимпийских исследований и др.

Ключевые слова: Олимпийское образование, Международный олимпийский комитет, Международная олимпийская академия.

Annotation

The purpose of the research is to generalization of world experience of the International Centre of Olympic Education and Research as a part of implementing the system of Olympic education. Material and Methods: analysis of scientific literature and regulatory documents, Internet resources, synthesis and generalization, content analysis of the

official documents, survey. Results: Olympic Studies Centre is primarily cultural and educational institution that is the source of the modern Olympic knowledge, aims to provide professionals and researchers access to information and collections, stimulate intellectual exchange and research. The centers are the part of the International Olympic Movement and they have unique opportunities to explore topical issues of development and ways of overcoming these problems; substantiate and highlight the importance of teaching ideas of Olympism, the place and role of the Olympics in society. Conclusions: there are 38 centers of research and Olympic educations, which are officially recognized by International Olympic Committee. The most famous is the Center of Olympic Studies at the Autonomous University of Barcelona; International Centre for Olympic Studies at the University of Western Ontario in Canada; International Centre for Olympic Studies and Education of Ukraine; the Italian Olympic Sports Center and other research.

Keywords: Olympic education, International Olympics committee, International Olympic academy.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний олімпійський рух – наймасштабніше соціальне явище нашої епохи. Історія його налічує понад 100 років. Таку тривалу популярність і світову значущість йому забезпечили дотримання та реалізація загальнолюдських ідеалів, що лягли в його основу. Як зазначають провідні фахівці [1, 4, 7] залучення різних верств населення до цінностей олімпізму здатне покращити суспільство, виховати активне, здорове, цілеспрямоване покоління, що з повагою ставитиметься до інших членів спільноти. Саме тому особливої актуальності набуває реалізація олімпійської освіти – педагогічного процесу, спрямованого на розповсюдження цінностей олімпійського руху серед різних верств населення.

З метою збереження олімпійської спадщини стародавніх греків, ефективної реалізації олімпійської освіти у суспільстві ще наприкінці позаминулого століття були здійснені спроби науково обґрунтувати цей процес. Так, уперше ідею створення навчального центру на території стародавньої Олімпії офіційно висловив представник НОК Греції професор Іоаніс Христафіс на VIII Олімпійському конгресі 1925 р. під час обговорення питання про відродження стародавнього гімназію. На сесії МОК, що відбулася в Афінах 1934 р. усебічно розглядалося питання необхідності створення в Олімпії культурно-освітньої установи [2, 5].

1938 р. генеральний секретар НОК Греції Іоаніс Кетсеас і професор з Німеччини Карл Дієм запропонували створити освітню установу, подібну до славетної Академії Платона (VI ст. до н.е.). Проект було підтримано Олімпійським комітетом Греції, а також МОК, проте його реалізація стримувалася через недостатнє фінансове забезпечення. Офіційне відкриття Міжнародної олімпійської академії, що

розташувалась в Олімпії (Греція), відбулося лише 1961 р.

Карл Дієм також розгорнув активну діяльність зі створення в Берліні Міжнародного олімпійського інституту (був відкритий у 1938 р.), олімпійського музею, заснування журналу «Olympic Review». Друга світова війна стала причиною припинення діяльності Інституту. Однак, враховуючи значущість подібної установи та досвід роботи Берлінського інституту на вересневій сесії МОК 1946 р. було прийнято рішення про функціонування інституту з проблем дослідження олімпійського спорту в Лозанні [2, 12].

З 60-х років ХХ ст. багато європейських країн намагалися створити національні структури, покликані займатися дослідженням питань організації та інтеграції олімпійської освіти. Проте основний поштовх відбувся лише у другій половині 70-х років ХХ ст., коли почали діяти Центри олімпійських досліджень в Іспанії (1968 р.) та США (1974 р.), які пізніше на зразок МОА змінили свою назву на національні олімпійські академії [2, 10].

Аналіз спеціальної науково-методичної літератури, інформації мережі Інтернет дозволяє відзначити, що сьогодні в різних країнах світу працюють освітні та наукові установи, що займаються вирішенням питань інтеграції олімпійської освіти серед різних вікових груп. Проте аналіз, наукове обґрунтування досвіду, особливості роботи Міжнародних центрів олімпійських досліджень та освіти залишаються актуальним питанням.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Робота виконана відповідно до «Зведеного плану науково-дослідної роботи в сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр.» по темі 1.1. «Історичні, організаційно-методичні та правові засади реалізації олімпійської освіти України» (№ державної

реєстрації 0111U001714).

Мета дослідження – узагальнення світового досвіду діяльності Міжнародних центрів олімпійських досліджень та освіти як складової реалізації системи олімпійської освіти.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури та нормативно-правових документів, Інтернет – ресурсів, синтез та узагальнення, контент-аналіз офіційних документів Міжнародної олімпійської академії та Центрів олімпійських досліджень, опитування.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналітичний огляд наукової літератури дозволив виявити, що Центр олімпійських досліджень – це, насамперед культурно-освітня установа, яка є джерелом сучасних олімпійських знань, прагне надавати фахівцям та дослідникам доступ до інформації та колекцій, що стимулюють інтелектуальний обмін та наукові пошуки [3, 6, 13].

Центри є складовою частиною олімпійського руху та мають унікальні можливості досліджувати проблеми його розвитку, шляхи подолання цих проблем; обґрунтовувати та висвітлювати педагогічну значущість ідей олімпізму, місце та роль Олімпійських ігор в житті суспільства тощо.

За офіційною інформацією [13] на сьогодні функціонують та мають підтримку з боку МОК 38 Центрів олімпійських досліджень та освіти (березень, 2015 р.). Аналіз динаміки створення Центрів свідчить, що одними з перших були створені Центр олімпійських досліджень Техаського університету в Остіні (1983 р.), Автономного університету Барселони (1989 р.) та Міжнародний центр олімпійських досліджень Університету Західного Онтаріо в Канаді (1989 р.).

Дослідження свідчать, що одним із наймасштабніших за результатами діяльності є Центр олімпійських досліджень (ЦОД), створений МОК у 1993 р. в Ло-

Найбільш масштабні Центри олімпійських досліджень та освіти, що мають офіційне визнання МОК

№	Країна	Рік створення	Назва Центру	Установа
1.	Австралія	1996	Australian Centre for Olympic Studies (ACOS)	The University of Queensland School of Human Movement and Nutrition Sciences
2.	Іспанія	1989	Olympic Studies Centre (CEO-UAB) International Chair in Olympism	Autonomous University of Barcelona
3.	Італія	1998	Olympics and Mega Events Research Observatory (OMERO)	University of Torino Department of Cultures, Politics and Society
4.	Канада	1989	The International Centre for Olympic Studies (ICOS)	The University of Western Ontario Faculty of Health Sciences
5.	Німеччина	1990	Olympic Studies Centre	German Sport University Cologne Academic and Managing
6.	Сполучені Штати Америки	1983	The Institute for Olympic Studies	The University of Texas at Austin Department of Kinesiology and Health Education H.J. Lutcher Stark Center for Physical Culture and Sports
7.	Україна	1992	Centre for Olympic Studies and Olympic Education	National University of Ukraine on Physical Education and Sport
8.	Франція	1994	Centre d'Etudes Olympiques Françaises (CEOFF)	Académie Nationale Olympique Française

занні. При музеї, створеному ще П'єром де Кубертеном в 1915 р., вже тоді формувалися деякі науково-дослідні підрозділи. Це насамперед архів та бібліотека МОК. З відкриттям же нового сучасного приміщення Олімпійського музею на набережній Женевського озера 23.06.1993 р. розпочав свою роботу ЦОД. Його основною метою є вивчення історії, особливостей функціонування і перспектив розвитку олімпійського руху та Олімпійських ігор, проведення подальших досліджень у цій галузі та їх координація, а також поширення інформації про олімпізм через різноманітні освітні програми. Центр надає освітні послуги для дітей і представників навчальних закладів. До завдань організації відносяться популяризація олімпійської освіти на основі виробництва наочних посібників [13].

У Центрі зберігаються архіви олімпійського руху, починаючи з 1886 р. Фонд аудіо- та відеоматеріалів налічує понад 17500 фільмів, починаючи з Ігор I Олімпіади. Фототека зберігає близько 410000 документів. Бібліотека - єдиний відділ Центру олімпійських досліджень, відкритий для всіх без обмеження. У її фондах зберігається понад 18500 книг і 250 періодичних видань [5].

Іншими важливими підрозділами ЦОД є секції технічного забезпечення просвіти, освіти, інформації та олімпійського виховання, що працюють також на базі Олімпійського музею. Всі вони покликані популяризувати багатогранну діяльність МОК, його різноманітну роботу по пропаганді ідей, принципів та ідеалів олімпізму. В останні роки ЦОД координує діяльність подібних національних і регіональних на-

уково-дослідних центрів [8], проводить щорічні наукові конгреси, зустрічі, колоквиуми і т.д.

Опитування фахівців дозволяє зазначити, що широку світову популярність та визнання мають: Центр олімпійських досліджень у Лозанні; Центр олімпійських досліджень Автономного університету Барселони; Міжнародний центр олімпійських досліджень Університету Західного Онтаріо; Німецький олімпійський інститут; Міжнародний центр олімпійських досліджень і освіти України; Центр олімпійських досліджень університету Нового Південного Уельсу; Аргентинський центр олімпійських досліджень; Італійський спортивний центр олімпійських досліджень та ін. (таб. 1) [5, 13].

Дослідження дозволяють відзначити, що одним із перших у світі був створений Міжнародний

центр олімпійських досліджень в Університеті Західного Онтаріо (Канада) в 1989 р. Основна його місія зосереджена і спрямована на розповсюдження соціально-культурних досліджень Олімпійських ігор та олімпійського руху. Свою діяльність Центр реалізує в таких напрямках:

- робота над розробкою і випуском Міжнародного журналу з досліджень різноманітних питань розвитку олімпійського руху «Olympika». Публікації даного видання мають міжнародне визнання, і контролюються міжнародною рецензійною радою. Видання публікується щорічно та доступне для підписників у всьому світі;

- проведення міжнародних симпозіумів олімпійських досліджень у кожному олімпійському році, а також випуск збірників цих симпозіумів;

- організація та спонсорство проведення лекцій, які регулярно читаються визнаними вченими та фахівцями;

- здійснення фінансової підтримки 317 приміщень університету для проведення наукових досліджень, а також для відвідування викладачами, аспірантами і студентами, представниками широкої громадськості.

Результати досліджень свідчать, що найбільш значна кількість Центрів олімпійських досліджень знаходиться на території Іспанії, це дозволяє говорити про комплексний підхід країни в реалізації розвитку цінностей олімпізму та олімпійської освіти в цілому. Найбільшим центром є Центр олімпійських досліджень в університеті Барселони, створений у 1989 р. Центром проводяться наукові дослідження, інформаційно-пропагандистська діяльність в Барселоні, по всій Іспанії та в інших країнах. Його місія полягає в підвищенні знань про олімпійські цінності, спорт, Олімпійські ігри, як соціальне явище, що може сприяти створен-

ню кращого суспільства.

Як свідчить аналіз документів Центру [13] мета його діяльності полягає у прагненні стати міжнародним осередком в сфері олімпійських досліджень, стимулюванні і підтримці наукових досліджень в цьому напрямку, навчанні майбутніх фахівців і полегшенні доступу до різних наукових ресурсів.

Аналіз матеріалів виявив, що завданнями Центру є:

- співпраця з різними національними та міжнародними спортивними організаціями в наукових і культурних областях та поширення ідей олімпійського руху;

- проведення досліджень в галузі олімпійського спорту, зокрема, олімпійської освіти;

- організація університетських курсів для фахівців та аспірантів з питань олімпізму і спорту;

- удосконалення інформативності документації для студентів, відвідувачів і фахівців;

- сприяння та координація діяльності університетських центрів наукових досліджень;

- проведення симпозіумів, конференцій, ведення активно наукової та видавничої діяльності.

Розвиток олімпійських досліджень також отримав підтримку в Олімпійському комітеті Сполучених Штатів Америки, ця підтримка виявляється в створенні Центрів Олімпійських досліджень у різних штатах країни.

Найперший Центр був створений на базі Техаського університету в 1983 р. за сприяння викладачів і співробітників, що мають досвід роботи в цій галузі. Сьогодні його завданнями є публікація наукових статей, організація лекцій і симпозіумів.

Крім дослідницької та видавничої діяльності, фахівцями Центру було розроблено два спеціалізованих студентських курсу з історії Олімпійських ігор, а також відкрито відділ аспірантури за направленням олімпійська політика.

Як зазначають провідні фахівці, вагоме місце в організації науково-дослідної роботи з проблем олімпійської освіти посідає Україна. Формування цілісної системи олімпійської освіти в нашій державі розпочалось з 1991 р. з моменту створення Олімпійської академії України (ОАУ) [11]. Сьогодні ОАУ користується заслуженим авторитетом і посідає гідне місце в дружній сім'ї міжнародної олімпійської спільноти. Основою міжнародних аспектів її діяльності є тісна співпраця з Центром олімпійських досліджень і освіти (Лозанна, Швейцарія), МОК, Олімпійським музеєм у Лозанні, Центром П'єра де Кубертена, національними олімпійськими академіями та Центрами олімпійських досліджень інших країн [1, 2, 11].

На базі Національного університету фізичного виховання та спорту України 1992 р. було створено Центр олімпійських досліджень та освіти, мета якого – розвиток системи освіти і розширення наукових досліджень у галузі олімпійського спорту. Згодом центри олімпійських досліджень та освіти було створено на базі профільних вищих навчальних закладів Дніпропетровська, Донецька, Львова, Харкова, вони активно залучають студентську молодь до участі у наукових дослідженнях з олімпійської тематики, наукових конференціях, олімпіадах, конкурсах [1, 9].

Одним із важливих результатів двадцятирічної діяльності ОАУ стало відкриття 23 травня 2013 року спільно з Національним олімпійським комітетом України та Національним університетом фізичного виховання і спорту України – Міжнародного центру олімпійських досліджень і олімпійської освіти, який проводить активну наукову, освітню та популяризаторську діяльність у сфері олімпійського руху та олімпійського спорту [10].

Висновки

1. Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що олімпійська освіта сьогодні є важливим фактором розвитку олімпійського руху в світі, вплив якого на суспільне життя постійно зростає.

2. До передумов виникнення центрів олімпійських досліджень можна віднести зростання інтересу до давньогрецької культурної спадщини XVI-XIX ст., що зумовив археологічні розкопки у різних культурних центрах Стародавньої Греції. Також початок створення та функціонування різного рівня організацій – Міжнародного олімпійського інституту (Берлін 1938 р.), Міжнародної олімпійської академії (Олімпія 1961 р.), Центрів олімпійських досліджень (Іспанія 1968 р., США 1974 р.) та тощо.

3. Дослідження дозволяють зазначити, що сьогодні в світі існує значна кількість установ, що різною мірою займаються вивченням питань олімпійського спорту, олімпійського руху, олімпійської освіти. При цьому Міжнародним олімпійським комітетом офіційно визнано 38 з них. Найбільш відомими є: Центр олімпійських досліджень Автономного університету Барселони; Міжнародний центр олімпійських досліджень Університету Західного Онтаріо в Канаді; Міжнародний центр олімпійських досліджень і освіти України; Італійський спортивний центр олімпійських досліджень та ін.

4. Україна посідає гідне місце в організації науково-дослідної роботи з проблем олімпійського спорту та олімпійської освіти. Так, в країні було випущено перший в світі підручник «Олімпійський спорт», в якому розкрито історію, структуру, принципи та актуальні аспекти розвитку олім-

пійського руху. Значна роль в організації дослідницької роботи належить ОАУ, а також Центру олімпійських досліджень та освіти, який має визнання МОК.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку та обґрунтування структурно-функціональної моделі діяльності регіональних центрів олімпійських досліджень та освіти України на основі узагальнення міжнародного досвіду діяльності центрів олімпійських досліджень та освіти.

Література

1. Булатова М. М. Система олімпійської освіти в Україні / М. М. Булатова // Фізичне виховання в школі. – 2008. – № 1. – С. 40–43.
2. Булатова М.М. Олімпійська Академія України / ТОВ «Літера», К. – 2011, 111 С.
3. Дудкін В. Ю. Олімпійська освіта як складова реалізації ідеології олімпізму в процесі підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту України / В. Ю. Дудкін // Олімпійський спорт і спорт для всіх: матеріали XIV міжнар. наук. конгр., (Київ, 5–8 жовт. 2010 р.): тези допов. – К. : Олімпійська література, 2010. – С. 716.
4. Єрмолова В. М. Витоки олімпійської освіти, її місце у напрямках діяльності МОК та інших міжнародних організацій / В. М. Єрмолова // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 1. – С. 35–39.
5. Єрмолова В. М. Організація олімпійської освіти у зарубіжних країнах / В. М. Єрмолова // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. –

№ 2. – С. 47–50.

6. Радченко Л. Олімпійська освіта в навчально-виховному процесі: педагогічна цінність та соціальна значущість / Л. Радченко // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського університету ім. Л.Українки. – 2014. – вип. 14. – С. 11-14.
7. Столяров В. И. Концепция олимпийского образования (многолетний опыт разработки и внедрения в практику) / Владислав Столяров // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – № 2. – С. 30–35.
8. Томенко О.О. Структурно-функциональный анализ Международной олимпийской академии / О.О. Томенко // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2008. – № 8. –С.
9. Щербашин Я. Структура и содержание олимпийского образования в вузах Украины / Я. Щербашин // Олімпійський спорт і спорт для всіх : матеріали IX міжнар. наук. конг.: тези допов. – К.: Олімпійська література, 2005. – С. 34.
10. Міжнародний центр олімпійських досліджень та освіти// Режим доступу: [<http://oau-ukr.com/tur/start.html>]
11. Олімпійська Академія України // Режим доступу: [<http://oau-ukr.com/>].
12. International Olympic Academies. 9-th International session for directors of National Olympic Academies. 1–8 June 2007. Proceedings. – Olympia.
13. Officialwebsiteofthe Olympic Movement // Режим доступу: [<http://www.olympic.org/the-olympic-studies-centre>].

